

**HET IS NATUURLIJK** bij wijze van aanpassing — verregaande aanpassing — aan een polyvalente tijd, die bovendien een scherp onderscheidingsvermogen voor kwaliteiten mist, dat we over de K.D. praten of snateren en klessebessen als over de Witte Walvis. Een andere tijd zou gesproken hebben van een kathedraal met schip en beuken en gewelven of van een fuga, een cyclus van fugatische motieven, een „Kunst der Fuge” — het éne thema wordt door alle stemmen heengevoerd, de tweede stem contrapunteert tegen de eerste, het verloop is zowel strikt van gang als levendig van beweging — wij spreken dan maar van de Witte Walvis, Moby Dick, wij epigonen.

Er zit niets anders op voor wie de bouw van dit grootste Werk van deze tijd zelfs met de beste wil niet van deel tot deel heeft kunnen volgen — dan wat ons voor de hand komt, wat ons voorbij zwermt anders te hanteren en anders te savoureren: in losse mootjes. Ik zou zeggen: u begint maar ergens middenin; het beste zou zijn in de tweede helft van II, de leer van Gods Wezen en eigenschappen; maar het beste en betere is vaak onbereikbaar en men neme dus wat voor de neus hangt of waar u met de neus op gedrukt wordt. Weliswaar heeft de vertaling van een fragment uit de K.D. tot nog toe nooit een idee gegeven van waarheen eigenlijk bedoeld wordt met het Geheel (bijvoorbeeld het boekje over „het Gebed”), omdat de kracht van de schoonheid hangt aan de systematische plaats, aan de innerlijke noodzaak, het in alle eenvoud (maar déze eenvoud) zó en niet anders te zeggen. Toch moet ons dat niet ontmoedigen, het laat zich verdedigen, dat er redenen zijn waarom

het fragment het ook wel eens doen kan; het kan opschrikken en verrukken, het kan helderziende maken, het kan helder doen zien, dat „alles anders is”, wanneer men lang en zuiver z’n ogen richt op één punt, één plek, één omgeving. Laat het dan niet als architraaf verschijnen, die naar de compositie van zuilen en gewelven verwijst, laat het dan niet als muzikaal thema klinken, dat van de andere stemmen en de tegenstemmen de klank en weerklink wekken zal — er is substantie, er is sap, er is olie, er is kracht in (hier begeeft ons het beeld van Moby Dick enigszins: wie houdt er nu van levertraan?).

**DE VRAAG KOMT OP** hoe is dat mogelijk, dat men het gevaarte, de contouren, en zoveel meer vergeten kan, en toch iets vindt van waarheid, van voedende en beschermende waarheid? Hoe wil Barth gelezen zijn? hoe kan hij gelezen worden in mootjes? Daar zijn een paar dingen te bedenken, die ik als eigenwillige raadgevingen zou willen neerschrijven. Op de bonne foi.

I. In de eerste plaats moe u rekenen op de ontdekking van het **vanzelfsprekende**. Velen laboreren aan het euvel, dat ze iets geweldig-ketters zullen moeten ontwaren en ze vinden het eigenlijk niet, of omgekeerd, dat een opgevijzelde restauratie-orthodoxie met vliegende vaandels en slaande trom hen onder de voet zal lopen en het komt eigenlijk niet. Daar zijn door belanghebbenden en partijbonzen maar ook door „Bildungsreisenden” en fladdergeesten tot voor kort (nu is het wat stiller geworden) zoveel suggesties ten beste gegeven, dat een mens, die zich niet wil laten „nemen”, wel extra op z’n qui-vive moet zijn. En toch, theologie kan niet anders zijn dan de ontdekking voor de innerlijke ogen van onze rede van datgene, **waaruit wij reeds lang leven**, waarop wij heimelijk bouwen, waarmee wij in vreze en beven en in hoge verwachting reeds rekenen. Er wordt n.l. in deze wereld gepréekt. Men moet niet zeggen: alle godsdiensten prediken. Neen, prediken in de zin van af-kondigen, dat de heilstijd is aangebroken, dat doen zij juist niet; zij trachten de wereld te verklaren of ze delen goede, zedelijke raad uit. De „preek” echter luidt: God is mens geworden om ons leven en lot te delen en ons deel te geven aan Zijn eeuwig leven en heerlijkheid, van nu aan. M.a.w. Barth gaat uit van het phaenomeen der prediking, der christelijke prediking. Hij gaat niet

van de Schrift uit, hij gaat niet van een wijsgerig verworven beginsel uit, maar van het gebeuren der prediking van het evangelie, het „orthodoxe” evangelie (maar er is geen ander; wat zich als evangelie daarnaast uitgeeft is een terugval of in de heidense wereldverklaring of in de Joodse wetsbe-trachting), het evangelie dat **dáárin** uitzonderlijk is, dat het **alleen** maar kan worden „gebracht”, kan worden betuigd.

**MEN KAN HET** het best vergelijken met de methode van Kants kritieken. Kant verwerpt de metaphysica en hij wil niet tot een levensleer komen, tenzij die zich dwingend voordoet. Hij gaat uit van het feit der cultuur, met name het gebeuren van het natuurwetenschappelijk onderzoek. Hij zegt niet: ik zal u leren, hoe dat moet gebeuren, ik heb een stel originele methoden. Neen, hij vraagt: **welke onderstellingen** moet men denken, om de natuurwetenschap als een zinvolle bezigheid, een echt benaderen van een echte waarheid te verstaan? En dan komt het steile, duizelingwekkende betoog van de „Kritik der reinen Vernunft”, maar aan het eind zeggen we: „was dàt nou àlles? maar dat spreekt toch immers allemaal **vanzelf**?” Kant zou antwoorden: inderdaad, in de filosofie willen we trachten het vanzelfsprekende via de verwondering (zonder welke geen denken mogelijk is) als het vanzelfsprekende te begrijpen. En zo is het ook met de „Kritik der praktischen Vernunft”. Men leest die vaak met een loden hart als een... ethiek, een rigoureuze ethiek. Dat is een kapitale vergissing! Evenmin als Kant gemeend heeft, dat hij door zijn „zuivere rede” de heren in het laboratorium moest leren nieuwe juistere proeven te doen, evenmin heeft hij door zijn „practische rede” gemeend de tijdgenoten, of zelfs alle mensenkinderen, te leren goed te zijn, hun plicht te vervullen enz. — Neen, hij zei: daar zijn jullie nu heel aardig bezig, ga maar dóór, ik zou **alleen willen wéten**, hoe dat **kàn**: denken over de „natuur” of (want dat is nog te hoog gegrepen): ik zou willen begrijpen welke vermogens in het denken moeten worden aangenomen en welke eigen aard aan de „natuur” moet worden toegeschreven, waardoor dit wonder van de cultuur, van de wetenschap zich kan voltrekken. En hij zei: de wereld óver zijn er in alle tijden braven mensen, en voor zover ze het niet zijn, wéten ze drommels goed, wat dat betekent en

het pleit voeren voor een hereniging van de beide delen tot een groot-Duitse staat. Er is heel goed een weg mogelijk van vrij verkeer en onbelemmerde omgang van duitse families bij een verdeling van het gehele gebied in twee of meer afzonderlijke staten. Alsjeblieft niet nog een grootmacht er bij in de toekomst! De twee van nu maken het de wereld al moeilijk genoeg. En dat zou dan weer een *duitse* grootmacht worden, waarin de geest van een groot en roemrijk „Deutschtum” al spoedig welig zou tieren. Ik zie daar vooralsnog geen heil, doch alleen maar onheil in.

—R. BIJLSMA

ik ben waarachtig als wijsgeer niet ge-roepen jullie het onderscheid van goed en kwaad te leren — maar ik zou willen wéten: wat het goede tot het goede maakt? waarin het hemelsbreed verschilt bijvoorbeeld van het schone? waarom het, zodra het zich mengt met het aangename aan kwaliteit voor ons àller besef inboet; en ik zou willen wéten: welke onderstellingen ik moet maken, om te begrijpen, dat het goede om het goede te doen, in deze wereld zinvol is. En als we dan de kritiek der „praktische rede” uit hebben, dan staan we beduusd en zeggen: maar dat spreekt immers allemaal vanzelf.

Zo, de parallel is puur formeel, geldt voor Barth de theologie als de wetenschap van het vanzelfsprekende, n.l. van die onderstellingen, die, zowel positief als negatief, noodzakelijkerwijs moeten worden gedacht, om te verstaan wat er **eigenlijk gebeurt als er gepreekt wordt**, wat er eigenlijk alles gebeurd moet zijn in de wereld, wil de prediking geen speculatie zijn, wat er nog alles persé gaat gebeuren in de wereld, als de prediking als waar kan gelden. Men moet dus niet bij de lectuur van de K.D. gespist zijn op noviteiten noch zich wapenen tegen enormiteiten. Het geheel bevat in wezen heel gewoon wat iedere prediking zegt.

**STOP, DAAR ZIT** natuurlijk de haak: dat moet zijn: „iedere **rèchte** prediking zegt”. En nu beginnen we weer van voren af aan met de oude wapenen en maatstaven. Deze tegenwerping treft ergens en is er overigens náást. Zeker, de **rèchte** prediking, die bepaling is juist. Precies zoals niet alles wat in de laboratoria gebeurt, omdat het dáár gebeurt en door zulke knappe mensen, **rèchte** wetenschap is, precies zó is niet alles wat op kansel en kathedraal, in schrifturen en houdingen en gedragingen gepredikt wordt, **rèchte** prediking. Maar precies zó als de formele intentie van de onderzoeker in de natuurwetenschap zich door de weerbarstigheid van het materiaal moet laten remmen en leiden, zó wordt de formele intentie van de kerk doorkruist door de rijkdom, tegen-deligheid, ondoordringbaarheid, lichtkracht van de Heilige Schrift. En wederom, het is van meet af niet zó, dat er in beginsel een spánning zou moeten zijn tussen de formele bedoeling van de prediking en de materiële inhouden van de Schrift. Het is veeleer omgekeerd zó, dat het formele en het materiële in dit geval **volkomen samen-vallen**: een préék (in de boven omschreven, unieke zin) als zodanig onderstelt „formeel” die „materiële” waarheid, die **uniek** is. Zoals men niet

de vooruitgang preken kan, omdat de vooruitgang zich niet heeft voltrokken, zoals men niet de deugd preken kan, omdat de deugd niet impliciet is in Gods gebod, zo moet men omgekeerd zeggen: wie deze God **verkondigt**, die moet **déze** God bedoelen, en wie zijn gebod verkondigt, die moet het als **Zijn** gebod (d.i. als vreugde in het Verbond) brengen.

**INTUSSEN LIGT** (dat is een kant, die we niet mogen verbergen) het zware van de zaak hierin, dat (formeel precies als bij Kants transcendentale methode) het zulk een — zij het hemelse — heksentoer is, om het vanzelfsprekende als het vanzelfsprekende te **begrijpen**. Alles wat u dus in de K.D. tegenkomt b.v. over de drie gestalten van Gods Woord, b.v. daarover dat God zich onthult alleen in de **verhulling**, b.v. dat de religie de onvermijdelijke grondvorm van ons òngeloof is, b.v. dat God in de uitverkiezing allereerst Zichzelf bestemt tot partner van de creatuur; en dat Jezus Christus op aarde de **énige verwerpene** en de **énige verkorene** is — alles wat u leest over de „indirecte identiteit” van Woord en Schrift, en over de „eindeloze en volstreckte goedheid van het bestaan” en over de „irrealiteit van de Duivel” en over „**das Nichtigte**” en over de Tijd, die als getermijnde tijd tegelijk de presentie van de Geest is, het ruisen van Zijn Tegenwoordigheid, wát u leest over het samenzijn van man-en-vrouw als het ware „**beeld Gods**”, en over de „magna charta der humaniteit” en als u hoort, dat we op Golgotha niet alleen verzoend, maar ook gerechtvaardigd zijn; en ook: dat het hele gebod Gods geen ànder doel kan hebben dan ons in de Vrijheid te stellen — en gaat u maar dóór — dat alles moet u niet verstaan als originele inventies van een eenzaam brein, ook niet als consequenties van een systeem, ook niet, (maar dat komt er al dichter bij) als verlegenheden van de bezinning. In wézen gaat het daarin om niets anders dan de poging het vanzelfsprekende van het Evangelie als vanzelfsprekend te **begrijpen**.

Daarvóór zijn die hulplijnen, die begrippen, die beelden nodig. En het hindert niets, het is geen miskenning van de moeizame arbeid, wanneer u ergens bij een fragment of aan het eind van een deel zou zeggen: **maar dat wist ik allang**, dat wordt toch duidelijk (ja! ja!) in de Schrift gezegd, dat hoor ik toch immers van de kansel en door de radio! Uitstekend! maar als u niet **begrijpt** dat en waarom dit „vanzelfsprekend” het Evangelie is, dan zult u niet zo licht horen

of de concrete prediking werkelijk zuiver is.

**MAAR, ZOU MEN** kunnen zeggen: als het dan om dit éne, dit wezenlijke gaat, **waarom wordt dan alles overhoop gehaald?** Want zó is het, „alles” wordt overhoop gehaald. En wordt weer op z’n plaats, z’n oude of nieuwe plaats gezet. Waarom? Omdat de christelijke prediking ook deze veronderstelling heeft, dat God, **déze** God, de Heer is van hemel en aarde.

Daarom is niets aan de denk-aarbeid aangaande de veronderstellingen der prediking onttrokken. U leest bij Barth bladzijden lang over het geheugen of over de politiek van het Derde Rijk, over de erotiek of over de zin van de Kunst, over Descartes’ kenleer en over Fichtes ethiek (niet maar zo’n beetje uit de hoogte van een quasi-kláár-gekomen christelijke impotentie, maar als lotgenoot, als broeder en tegenstander), over het geheimenis van de sabbath en over de functie der engelen, over de angst van het leven en over het wezen van het feest — nog eens: u leest daarover, omdat de prediking als áfkondiging van de heilstijd een visie, zus of zo, op dit alles impliceert. Maar ook hier is de bedoeling, dat het eind zal leiden tot de grote **evidentie**, het geestelijk-overtuigende, het „**dwingende**”, het inzicht dat wat zich als vanzelfsprekend laat gelden ook als vanzelfsprekend te **begrijpen** is.

Dit hele verhaal dient om toe te lichten, waarom men bij de lectuur van Barth eventueel ergens middenin kan beginnen. Het gaat altijd over hetzelfde phaenomeen van de prediking, waarin idealiter het formele en het materiële elkaar volkomen dekken; en het gaat altijd om de God, die nu eenmaal niet spreken kan zonder dat wat Hij zegt — hoe wonderbaarlijk, ja, afgrondelijk het moge zijn, dat Hij spreekt met Zijn schepsel van dag tot dag — zonder dat wat Hij zegt (als **Hij** eenmaal spreekt) ànders dan lucciede, dwingend, algemeen-geldig, katholiek, menselijk zou **kunnen** zijn. Het gaat altijd om de vreugde, die nergens grond heeft, nergens in alle gronden van het universum, maar die in God het Wezen van Zijn Wezen is; over de Vreugde die volstrekt is, omdat Hij, onze God, het einde van alle zekerheid èn ook van alle ònzekeerheid, het einde van onze vertwijfeling en het einde van onze religieuze geborgenheid wil zijn, omdat het hoger begrip voor onze tranen èn (oneindig meer) de rechtvaardiging van alle vreugde en vóórgevoel van vreugde niet zozeer het psychologisch gevolg als wel de

# STEMMEN UIT OOST-DUITSLAND

*Met het Evangelie in de D.D.R.*

1/5A 6041

EEN PIËTIST uit Württemberg kan zeggen, dat de verkondiging van het Evangelie in het Russische gevangenenkamp net zo klinkt als thuis in de kerk. Maar wij hebben niet overal Württembergse piëtisten, die in staat zijn het „zuivere” Woord Gods te horen en op hun situatie toe te passen. Veel vaker staan wij voor de noodzaak het Evangelie met onze prediking in een heel bepaalde situatie binnen te dragen en dat wil zeggen er deze situatie in te betrekken. Het is op zichzelf al helemaal niet zo eenvoudig een ondubbelzinnig antwoord te geven op de vraag: „Hoe luidt het Evangelie?” Antwoorden hierop zullen zeer verschillend klinken, hoewel een rij antwoorden wel bepaalde formele overeenkomst vertoont. Het doorgeven van zulke „abstracte formules” (zoals: „Jezus, de Heer” of „Vergeving van zonden”) is echter niet toereikend als verkondiging van het Evangelie.

logische vóóronderstelling van de Boederschap is.

II. Een tweede reden, waarom men, gegeven onze situatie, eventueel ergens in de K.D. kan binnenvallen, is gelegen in een andere eigenaardigheid, n.l. in de fugatische herhaling. Hier komen we, ondanks het tertium: de mootjes (van de Witte Walvis) met het beeld van de harpoenen-jacht wel alderminst uit. De zaak is deze, dat velen er van uitgaan, dat het volgende deel van de Dogmatiek op het vorige is gegrond, in die zin, dat het tweede zijn waarheidsgehalte en zijn begripsvorm aan het eerste, het voorgaande, ontleent. Dat is niet zo, of maar héél betrekkelijk. Het is veeleer zó, dat iedere locus het **gehéél** der Dogmatiek bevat onder een bepaald aspect, dat dus b.v. in de leer aangaande de **Schepping** (K.D. III, 1) eigenlijk een stem is ingezet, die deels bijna de hele scala der waarheid doorloopt, deels in de stemvoering, de dóórvoering randtonen, beneden en boven, retoucheert, om het „tussenliggende” in een bepaalde phrasering met heel zelfstandige accenten te doen klinken. Evenwel bevat het „tussenliggende” het volledig beloop van de normale prediking van het evangelie, van de heilstijd.

—K. H. MISKOTTE

WIJ WILLEN EERST nog eens kort de situatie in de Duitse Democratische Republiek schetsen, voordat wij gaan nadenken over de vraag, hoe het Evangelie, in deze situatie gebracht, klinkt. De schets heeft de bedoeling een nuchtere, zakelijke en beknopte weergave van zaken te geven zonder waardeoordelen uit te spreken. Wat zich sedert 1945 in de DDR afspeelt, staat onder het opschrift „Klassenstrijd”. Naar buiten, in de buitenlandse politiek, ziet deze klassenstrijd er uit als een strijd tegen het westerse kapitalisme. Hij is belast met allerlei vooroordelen over de westerse wereld en haar kapitalisme, met wanbegrip en verdachtmaking; maar toch wordt deze klassenstrijd óók gestempeld door een realistische beoordeling van de werkelijkheid in het Westen.

Naar binnen kan men de klassenstrijd volgens tweeërlei lijn beschrijven:

## 1. De weg van de liquidatie

Het kapitalisme is in de DDR volledig geliquideerd. De bourgeoisie, de handel, de particuliere ondernemingen, de boerenstand zijn geliquideerd. Er zijn geen hereboeren op grote boerenbedrijven meer. Het omvangrijkste grondbezit ligt om en bij de 100 ha en ook dat is meer of minder bedreigd. De Kerk is tegenwoordig de grootste grootgrondbezitster. Maar de Kerk moet merkwaardigerwijze constateren, dat haar grondbezit waardeeloos is geworden. De boer, die er tot 1945 waarde aan hechte grond van de Kerk te pachten, is nu in het geheel niet geïnteresseerd bij vermeerdering van zijn grond door er stukken bij te huren; want daarmee worden de levering in natura en de belastingbijdrage, die hij moet opbrengen, zoveel hoger, dat zij in geen verhouding meer staan tot de uitbreiding van de grond. De boer is allang blij, als hij genoeg heeft om zijn eigen heffingen te voldoen. Zo komt het, dat de Kerk grote moeite heeft met het verpachten van haar land. Op vele plaatsen moet zij er toe overgaan het in gebruik te geven zonder pacht te vragen en de boeren te verzoeken het te bewerken, opdat de grond tenminste niet onbewerkt en ongebruikt blijft liggen. De bedrijven voor landbouwproductie (landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaften) van de staat nemen de zorg voor het grondbezit der Kerk natuurlijk wel op zich zonder daarvoor te betalen.

INTERESSANT IS, dat de weg van de liquidatie niet louter een zaak van eenvoudige wettelijke regeling is geweest. In de tijd van de liquidatie van het grootgrondbezit in 1946 verliep alles nog min of meer naar wettelijke voorschriften (al werden de mensen van hun grond verdreven en uit hun kring gezet, toch overkwam hen verder niets). Maar de methode, die in de herfst van 1952 werd gekarakteriseerd door de proclamatie van de opbouw van het „socialisme” door Walter Ulbricht, bracht een algehele verandering. Nu werd de weg van de discriminatie ingeslagen. De boeren werden er van beschuldigd, dat zij aan hun leveringsplicht niet hadden voldaan. De belastingen werden zo hoog, dat de belastingverplichting niet nagekomen kon worden. En nu werden de boeren — en trouwens ook de handeldrijvende — op grond van „sabotage” in een proces verwikkeld. Zo’n proces leverde meestal 3½ jaar gevangenisstraf op. En daar ging tegelijkertijd dan ook de onteigening van de grond mee gepaard.

## 2. De weg van de opbouw

Tegenover de liquidatie staan de pogingen iets nieuws op te bouwen. Nieuw opgebouwd werd een nieuwe bedrijfsorganisatie, de inrichting van een nieuwe maatschappij. De arbeider, de student, de boer werken in de fabriek, in de seminariegroep aan de Universiteit, in het bedrijf voor landbouwproductie in de „collectief”-arbeid. Er wordt een nieuwe intelligentsia gevormd. Het gehele menselijke, politieke en maatschappelijke leven wordt nieuw georganiseerd.

DEZE NIEUWE WIJZE van organisatie vindt zo grondig plaats, dat er mensen zijn, die dit menen te kunnen formuleren als: „het einde van de constantijnse aera”. Intussen is het niet helemaal duidelijk, dat dit einde van de constantijnse aera in de DDR werkelijk is aangebroken. Want ten eerste ondersteunt de staat het werk der Kerk nog op wezenlijke wijze door financiële middelen en ten tweede zijn staat en kerk in het bewustzijn der christen toch nog niet zo gescheiden als de grondwet met haar formule „scheiding van kerk en staat” wil doen geloven. De Kerk heeft nog steeds krachtens uitspraak van de wet het recht zich inzake de levensvragen van het volk uit te spreken. Maar de nieuwe orde omvat toch reeds het totale bereik van het men-

selijke leven, te beginnen bij de school, bij de gezinswetgeving, met het doel dat een nieuw bewustzijn bij alle mensen moet worden ontwikkeld.

**WAT BETEKENT** het Evangelie, in deze situatie binnengedragen? Wat is de blijde boodschap voor de weggezonden leerling van de hogere school, die de school moet verlaten, omdat hij behoorde tot de studentengemeente? Wat is de blijde boodschap voor de bange dominee, die het niet aandurft werkelijk jeugdwerk op te zetten, maar die met de enkele jongelui, die tot hem komen, liever stiekum bijeenkomt en heimelijk met hen de Bijbel bespreekt? Hoe luidt het Evangelie voor de aanstaande student, die nu in de volkspolitie moet, zonder zich eigenlijk zo'n beroep ooit als doel voor ogen gesteld te hebben? Wat betekent de blijde boodschap voor de boer in het bedrijfschap voor de landbouwproductie, die zijn eigen bezit kwijtgeraakt is?

Men kan zich het geval indenken, dat een boer, die nog een aardig bedrijf heeft, in staat is aan zijn leveringsplicht en belastingheffing te voldoen en dus in het bezit van zijn boerderij te blijven, als alle vooronderstellingen in zijn bedrijf zo gunstig mogelijk liggen, dat wil zeggen: de oogsten moeten behoorlijk zijn en hij moet over voldoende arbeidskrachten in het eigen gezin beschikken, zodat hij ze niet volgens tarief behoeft te betalen. Maar het geval kan zich ook voordoen, dat zo'n boer, doordat hij in één van deze voorwaarden een tegenvaller heeft, plotseling genoodzaakt is zijn bezit aan te bieden aan het bedrijfschap voor landbouwproductie. Stel nu, dat hij flink en deskundig is, dan heeft hij kans tot leider van dat bedrijfschap gekozen te worden. Hij weet niet alleen de belasting- en leveringsplicht volledig na te komen, maar bovendien alle medewerkers een behoorlijk loon te bezorgen. Doch dan kan het weer zijn, dat zijn vroegere collega's hem met nijd bejegenen, omdat zij de overdracht van het eigen bedrijf als een daad van eerloosheid beschouwen. Welk een spanningen kan dit meebrengen, ook in de christengemeente, wanneer zowel de een als de ander er toe behoort. En toch is het laatste menselijke contact niet verbroken en ook het uitbarsten van een diepgaande menselijke vijandschap niet wel mogelijk, zolang zij samen onder het Woord Gods zijn in de kerkdienst.

**HOE LUIDT HET EVANGELIE** voor de leraar of onderwijzer, die in gewetensconflicten terecht komt, omdat het hem onmogelijk gemaakt wordt volgens zijn overtuiging onder-

wijs te geven en hij tegen zijn overtuiging in moet onderwijzen wat de staat hem op de grondslag van het wetenschappelijk marxisme voorschrijft? Zo kan het voorkomen, dat een onderwijzer of leraar bij zijn dominee komt en hem vraagt wat te doen. De man vertelt iets van zijn werk in school. En de dominee kan slechts de vraag stellen: „is het al zo ver met u?” en kan hem alleen nog maar adviseren, dat het waarschijnlijk het beste zou zijn om zijn geweten niet langer te kwellen en maar naar het Westen uit te wijken. Maar is dat het Evangelie voor deze man?

Hoe luidt het Evangelie voor de staatsfunctionaris, die in discredit geraakt is? Hij heeft geen kans naar het Westen te gaan. Maar hij weet, dat hij binnen 24 uur opgehaald zal worden. Kan het Evangelie voor deze staatsfunctionaris luiden, dat 't communisme een overwonnen aangelegenheid is, dat sedert 50 jaar de wetenschap al veel verder is? Is dat toe-reikend als blijde boodschap in de situatie van zijn levensangst, in de situatie van zijn radeloosheid, in zijn uitzichtsloze omstandigheden?

**VOORDAT IK** in een volgend artikel iets zeg over de pogingen van de Kerk het Evangelie in de DDR te verkondigen, zou ik met nadruk deze opmerking willen maken: het zou wel eens kunnen zijn, dat de gedachte aan de hereniging van Oost- en West-Duitsland de onrust doet afnemen, die de dominees zouden moeten hebben en waardoor zij steeds naar de vraag van de rechte verkondiging van het Evangelie teruggedreven behoorden te worden; het zou kunnen zijn, dat het uitzicht binnen kortere of langere tijd weer in een of andere vorm met het Westen verenigd te worden, een belemmering vormt om ernstig bezig te blijven met de vraag, hoe men in deze situatie als dienaars van het Evangelie een weg moet vinden om andere mensen met de boodschap van het Evangelie te helpen, zodat zij weten hoe zij moeten staan en gaan; het zou kunnen zijn, dat dit pseudo-evangelie, ik bedoel deze valse hoop op de hereniging, een onherstelbare schade aanricht.

\*

#### WERELDGEBEDSDAG VOOR STUDENTEN — 1955

Op 19 en 20 Februari a.s. zal te Delft de Wereldgebedsdag voor studenten worden gehouden. Namens de Wereldfederatie van Christen-studenten roepen de Nederlandse Christen-Studenten Vereniging, de Vrijzinnig Christelijke Studenten Bond en de Perseerikatan Keristen Indonesia alle Christen-

studenten in Nederland op om in gezamenlijk gebed en gezamenlijke voorbede voor de noden van de studenten over de gehele wereld tot God te gaan.

De gebedsdienst die het zwaartepunt van deze dag vormt, zal op Zondagavond worden gehouden na een inleiding van Ds F. E. van Leeuwen uit Rotterdam.

Verder staat op het programma een lezing van Pfarrer Friedrich Ziegel, studentenpredikant te Bonn, over „De riskante opdracht” (Zaterdagavond), een door de radio uitgezonden kerkdienst tezamen met de gemeente in de Nieuwe Kerk op Zondagmorgen, waarin Ds W. P. ten Kate, studentenpredikant te Delft, zal voorgaan, en een vertoning van de onder regie van Wellman staande film „Next voice you hear” op Zondagmiddag.

Alle Christen-studenten in Nederland worden opgewekt om aan deze gebedsdag deel te nemen en zich Zaterdagmiddag 19 Febr. om 16.00 uur naar het Gebouw voor Werktuig en Scheepsbouwkunde aan de Nieuwe Laan te Delft te begeven.

#### NED. GEREFORMEERDE JEUGDRAAD

In December 1954 is de stichtingsacte gepasseerd van bovengenoemde Jeugdraad, die bedoeld is als koepelorgaan, en een centrale plaats voor studie, beraad en advies ten dienste van de stichtende organisaties t.w. de Bonden van Ger. Jongelings- en Meisjesverenigingen, de Bond van Ger. Jeugdorganisaties (waarin de jongens- en de kleine meisjesgroepen verenigd zijn) en „Evangelisch Herstel en Opbouw” (ten dienste van het Massajeugdwerk op Ger. grondslag). Als voorzitter van de Raad, die op 1 Februari in werking is getreden, treedt op Ds A. Wiersinga te Baarn en als secretarissen Ds J. M. van Krimpen te Rotterdam en de heer Ad. Kuiper, directeur van het „Ger. Jeugdcentrum” te Huisterheide.

De Raad heeft een aparte studiesector gesticht onder leiding van Prof. Dr Ir H. van Riessen, buitengewoon hoogleraar in de wijsbegeerte aan de Techn. Hogeschool te Delft, die zijn directeursarbeid naast zijn hoogleraarsfunctie zal blijven vervullen.

#### OVERIJSSELSE KERKEDAG

Ter voorbereiding van de eerste Overijsselse Kerkedag wordt Zaterdag 19 Februari a.s. op de beide vormingscentra van Overijssel, dus zowel op „Den Alerdinck” te Laag-Zuthem als op „Het Stift” te Weerselo een voorbereidingsdag gehouden, speciaal voor ambtsdragers, maar ook voor andere gemeenteleden. De geestelijke en praktische problemen rond de Kerkedag zullen hier aan de orde komen. De aanvang is 's morgens 10 uur en de sluiting 's middags ongeveer 4 uur. Op „Den Alerdinck” zijn de inleiders Ds A. J. Jörg van Delden en Mej. Ds K. van Drimmelen. Op „Het Stift” zijn het Ds C. P. van An del van Borne en Ds J. Dirkse van Enschede. Kosten f 3,— per persoon. Aangifte bij de directie van de beide vormingscentra.